

Er niðurlag 26. gr. stjórnarskrárinnar óskýrt?
26. gr. stjórnarskrárinnar hljóðar svo:

Alþingi
Erindi nr. P 130/2607
komudagur 9.7.2004

Ef Alþingi hefur samþykkt lagafrumvarp, skal það lagt fyrir forseta lýðveldisins til staðfestingar eigi síðar en tveim vikum eftir að það var samþykkt, og veitir staðfestingin því lagagildi. Nú synjar forseti lagafrumvarpi staðfestingar, og fær það þó engu að síður lagagildi, en leggja skal það þá svo fljótt sem kostur er undir atkvæði allra kosningarbærra manna í landinu til samþykktar eða synjunar með leynilegri atkvæðagreiðslu. Lögin falla úr gildi, ef samþykkis er synjað, en ella halda þau gildi sínu.

Í heild sinni er þessi grein stjórnarskrárinnar skýr og þarf ekki að leita út fyrir hana til að ná fullum tökum á innihaldi hennar. Það er helst að lokamálsliðurinn - "Lögin falla úr gildi, ef samþykkis er synjað, en ella halda þau gildi sínu" - þarfnist skoðunar, enda er hann með neitun á neitun ofan og því tyrfinn aflestrar. Að auki er þar talað um "lög" þegar að öðrum kosti er einvörðungu rætt um "frumvarp".

Málsliðinn má umorða án rökfræðilegrar merkingarbreytingar þannig: "Ef samþykkis er synjað, falla lögin úr gildi, en ella halda þau gildi sínu."

Samkvæmt grundvallarreglum rökfræðinnar er ályktunin "Ef fullyrðingin A þá B" algerlega jafngild ályktuninni "Ef fullyrðingin B er röng þá er A líka röng". Ef þessum viðsnúningi er beitt á fyrri helming málsliðarins umorðuðum verður hann efnislega að eftirfarandi: "Ef lögin [eiga að] halda gildi sínu, verða þau að hafa verið samþykkt ..." og niðurlag málsliðarins "en ella halda þau gildi sínu" er þá orðið óþarft.

Orðalagið er ekki þjált, þannig að með snyrtingu, en engri efnisbreytingu, fæst að lokum að niðurlag 26. gr. hefur sömu merkingu og málsliðurinn:
"Því aðeins að lögin hljóti samþykki [í kosningunni] halda þau gildi sínu."
Þetta er einfaldlega sama reglan og gildir um afgreiðslu allra mála sem borin eru upp á fundum, Alþingis eða hvarvetna í félögum: Tillaga nær ekki fram að ganga nema hún hafi hlotið samþykki!

Síðan má spyrja hví allt í einu er talað um "lög" í lokamálslið 26. gr. þegar alls staðar annars staðar í greininni er talað um "frumvarp". Fyrst er því til að svara að málsliðurinn verður að firru ef orðið "frumvarp" er sett inn í stað orðsins "lög". Úr því að vísað er til þess í málsliðnum að frumvarpið hefur (tímabundið) lagagildi er notað orðalag um "að halda gildi sínu". Þá er óhjákvæmilegt að nota orðið "lög" þótt það leiði til ruglings. Það þyrfti að umorða málsliðinn til að sneiða megi hjá orðinu "lög". Og sú umorðun sem er niðurstaðan í málsgreininni hér á undan er einmitt af þeim toga:

"Því aðeins að lögin hljóti samþykki [í kosningunni] halda þau gildi sínu."

Hér mætti allt eins segja:

"Því aðeins að frumvarpið hljóti samþykki [í kosningunni] heldur það lagagildi sínu."

Niðurstaða: Lokamálsliður 26. gr. hefur skýra merkingu og er í fullu samræmi við önnur ákvæði 26. greinar stjórnarskrárinnar um málskot forseta.

Þjóðarhreyfingin 6.7.2004